

Klic TRIGLAVA

LETO V.

5. maja 1952

ŠTEV. 92.

VPLIV NA MNENJE

Že nekajkrat smo mogli zapaziti, da si mnogi begunci niso povsem na jasnem, kaj naj bi vsebovalo takozvano "narodnopolitično delo emigracije," o katerem je sicer pogosto govora. Imamo vtis, da si predstavljajo, da delo v izključnem pošiljanju priložnostnih spomenic, protestov in poročil zapadnim vladam in morda še nekaterim časopisom. Ker pa pri tem ni hitrega in posebnega učinka, pogosto pride do razočaranja in skepse, češ da ni ma smisla delati, ko pa se itak nič ne more uspeti.

Nikakor ne podcenjujemo vrednosti pošiljanja spomenic in poročil zapadnim vladam. Toda to je le en način našega političnega delovanja. Način, ki želi in poskuša preobrniti neugodno politiko pri vrhu, pa pri tem pre malo upošteva, da je ta "vrhunska" politika (zapadnih vlad) ne le odvisna od obstoječe situacije in možnosti, ampak v veliki meri rezultat javnega mnenja dotične države.

Ko govorimo o javnem mnenju, ne mislimo pri tem toliko na to, kaj misli o zunanji politiki svoje vlade in države povprečni delavec, trgovec, izobraženelec - ker tak povprečni državljani običajno o tem malo ali sploh nič ne razmišlja. Zdi se nam izguba časa in sredstev, če bi poskušali pridobiti takega povprečnega državljana za svoje cilje. Takih državljanov je na milijone.

Naše topove moramo usmeriti na tiste faktorje v demokratični državi, ki ustvarjajo "javno mnenje", ki vplivajo na "javno mnenje", ki budno spremljajo in ocenjujejo zunanjo politiko svoje vlade. Ti faktorji celo običajno niso vsi narodni poslanci ali senatorji (v Angliji lordi), ker se od teh morda le desetina zanima za zunanjo politiko, dočim ostala večina posveča svojo pozornost drugim bolj notranjepolitičnim oz. gospodarsko-socialnim problemom. Ti faktorji tudi niso vsi časopisi, ki izhajajo v državi. "Ljudski" časopis običajno niti nima veliko zunanjepolitičnih vestí, kaj pa šele takšnih uvodnikov. In takšni časopisi so vsi tisti, ki jih bere povprečni državljani - zato tudu gre naklada teh časopisov v milijone.

Tako počasi nakazujemo tiste činitelje, ki za naše delo prihajajo v poštev. Razmeroma je njihovo število majhno. To so zunanjepolitični strokovnjaki v vladnih ali pol-vladnih uradih; narodni poslanci in senatorji (lordi), ki se zanimajo za zunanjo politiko; uredniki in dopisniki onih časopisov, ki so poznani po resnem pisanju, objektivnem poročanju in utemeljenih uvodnikih; funkcionarji in člani različnih organizacij in ustanov zunanjepolitičnega oz. mednarodnega značaja; prvaki političnih strank oz. njihovih zunanjepolitičnih odborov; ter končno vrsta "javnih delavcev", ki jim zanimanje za zunanje politiko predstavlja delček življenja (profesorji političnih ved na visokih šolah; pisci političnih knjig in esejev; bivši diplomatski zastopniki in uradniki; itd.)

Ti faktorji predstavljajo v bistvu izobraženi sloj. Tega pa ni mogoče pridobiti z demagoško, površno in čustveno propagando. Samo stvarna, dokumentarna, razumska in logična vsebina more doseči za nas ugoden učinek. In še ta mora biti sistematična, pestra, periodično se ponavljajoča, nove vidike obravnavajoča, široko zasnovana - da o zunanji obliki in jezikovni višini niti ne govorimo.

Le če bomo na tak način vodili svoje narodnopolitično delovanje, utegnemo končno uspeti. Pri tem velja spet opozoriti, da je treba znati videti naš slovenski problem v svetovnega in se tako približati gleda obzorju zapadnega političnega človeka. Propaganda izbozkih kranjskih

ali celo "farnih" vidikov ne more biti prepričljiva.

Da bi pa mogli začeti s takšnim delom, bi bilo potrebno marsikaj urediti prej med nami. Ni to vprašanje samo osrednjega slovenskega odbora, ki bi takšno delo usmerjal. Treba je tudi točno vedeti kaj in kako hočemo; treba je modro izbirati ljudi, ki bi to delo na zunaj predstavljali; treba je skrbno in sistematično preučiti takšno "vodilno plast" kakšne države in določiti kako bi kazalo približati se posameznim faktorjem.

Seveda zahteva takšno delo časa, sposobnih delavcev, sredstev, volje in vztrajnosti. Začetek je brez dvoma zelo težak, ker je bilo storjenih precej težkih napak in zamujenih dokaj ugodnih prilik. Toda samo s takšnim široko poteznim delom moremo počasi vplivati na javno mnenje Zapada in s tem posredno na politiko posameznih vlad. Le tako bi utegnili na daljšo dobo uspešnosti.

KLJUČ DO ALTERNATIVE

Nekateri pisci pisem, objavljenih pod gornjim naslovom pod "Javnim mnenjem" se dotikajo stvari, ki jih nismo niti omenjali niti ne hoteli o njih razglabljati. Nismo mogli razpravljati o tem, kako se bodo jugosl. narodi izjavili po osvoboditvi. Tudi ne, kakšen razvoj bo doživljala Titova Jugoslavija pred osvoboditvijo. Naš uvodnik se je nanašal zgolj na vprašanje ustreznosti demokratične alternative Titu zdaj v emigraciji - in nič več. Ker pa brez politične vsebine demokratične alternative ni, smo nakažali svojo zamisel. Ta priznava iste pravice Slovincem, Hrvatom in Srbom. Vse enako obvezuje in se pri tem ne oddaljuje od možne stvarnosti ob osvoboditvi. Gotovo je takšno politično vsebino mogoče vedno revidirati, če nastopijo novi faktorji in se položaj spremeni. Lažja je takšna revizija, če obstoja sodelovanje in sporazum v načelnih osnovah med partnerji alternative, kot pa če tega osnovnega sporazuma in seveda tudi alternative ni. Titovo notranjo razdelitev države smo upoštevali zgolj zato, ker je kompromisna in verjetno najlažje rešuje problem srbsko-hrvatske pomešanosti.

Težko si moremo predstavljati alternativo, ki ne bi vsebovala Hrvatov, kinsko v obstoječi situaciji brez dvoma ključni faktor, če nam je to všeč ali ne. Mislimo, da Hrvati ne bodo vstopili v nobeno alternativno kombinacijo, če bi ta prejudicirala bodočo odločitev hrvatskega naroda oz. kratila njegove suverene pravice. Naša zamisel je v tem pogledu enakopravna tudi do Slovincem in Srbom.

Mislimo, da so vsi poskusi za ostvaritev alternative brez te osnove brez izgleda na uspeh, ker vnaprej zapirajo vrata Hrvatom in večajo prepad med Hrvati in Srbi. Zato tisti, ki zanikajo suverene pravice slovenskega, hrvatskega in srbskega naroda, delajo v skrajni konsekvenci vede ali nevede proti srbsko-hrvatsko-slovenski zvezi in s tem proti ideji skupne Jugoslavije.

POROČANJE

Bežen pregled poročanja svobodnih jugoslovanskih listov o januarski londonski konferenci Evropskega gibanja, kot ga prinašamo na 4. strani, nudi pestro sliko. Slovenski listi se razmeroma dobro odrežejo v primeri z drugimi. Vsaj omenjali so tudi senčne strani in se niso popolnoma predali za nesenenosti. "Klic Triglava" se je nagibal k zadržanosti, kot smo napisali takrat v uvodniku. V glavnem smo razglabljali "trpko dejstvo, da je naš jugoslovanski problem poseben in težaven." Težave demokratičnih protitovcev so se javno najbolj nazorno pokazale v Albert Hallu. Zato smo opazki g. Randolpha Churchilla posvetili mnogo pozornosti. Čuditi se moramo piscu pisma v današnji številki, ki se mu je poročanje KT zdelo optimistično varljivo. Krepko se strinjamo, da je dejstvom treba pogledati v oči. Resnica naj pride na dan, čeprav je bridka. Boljša je kot utvare. Nismo je prikrivali. Do svojih bralcev čutimo dolžnost, da jih ne zavajamo in ne slepimo. Ne bomo se kot farizej v templju ozirali po svojih vrstnikih in hvallili Boga, da nismo kakor oni: nismo iz muhe napravili slona, nismo prikrivali težav, nismo lepšali razočaranj nismo iz bre delali uspehov. Raje kot cestinar z božjo pomočjo upamo na lastno izboljšanje. Svoboden tisk ima veliko nalogo. Klic Triglava je sicer skromen, pa vendar se trudi, da izpolni svoj delež.

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

PRED VOLITVAMI NA TRŽAŠKEM

Rok za vložitev kandidatnih list za majske občinske volitve na Tržaškem je potekel. Kakor že leta 1949. bodo tudi letos slovenski demokrati kandidirali na enotni Slovenski narodni listi, dočim bo Slovensko-italijanska ljudska fronta g. Babiča nastopila z ločeno listo. Izjema je le v štirih podeželskih občinah (Dolina, Repentabor, Devin-Nabrežina in Zgonik) ki so bile doslej v kominformističnih rokah; ker bodo zdaj Slovenci, ki so proti kominformistom, nastopili z združeno Listo slovenske skupnosti, vse kaže, da bodo občine prešle v slovenske roke.

Ker je v veljavi večinski sistem vezanih list, po katerem večinska lista dobi 2/3 mest v občinskem svetu, je v mestu Trstu zmaga verjetnostna za skupine, ki so že doslej obvladale občinski svet: Demokristijana, Socialni demokrati, Republikanci in Liberalci. Ta skupna lista bo imela še podpora treh desničarskih strank, med katerimi so seveda tudi Neofašisti (MSI)

Italijanske skupine, ki zastopajo neodvisnost Tržaškega ozemlja, bodo nastopile z ločeno svojo listo. Pač že ob letošnjih volitvah nekaj novega: kandidirajo tudi Nennijevi socialisti, ki oficijelno niso povezani s Kominformistično listo. Tako upajo, da bodo oslabili Socialne demokrate (in s tem dosedanjo večinsko koalicijo), obenem pa morda pritegnili tiste delavce-volilce, ki sicer ne odobravajo formalne politike Kominformistov, da naj se italijanska mirovna pogodba v celoti izvrši.

Eden o petih

Tržaška delegacija petih zastopnikov strank, ki se zavzemajo za STO, kakor je pred tremi tedni obiskala London (KT 91), je bila omenjena v angleški poslanski zbornici.

23. aprila je vprašal g. E. Davies zunanjega ministra, ali bo podal izjavo o (anglo-ameriško-laški) londonski konferenci o Trstu.

G. A. Eden je odgovoril, da se razgovori še vrše in bi se zato ob tej priliki nerad izjavljajal, nakar ga je g. Davies vprašal, če polno upoštevajo mišljenja Tržčanov o povečanju italijanske udeležbe pri upravi, "kajti zdi se mi, da je vedno večji del prebivalstva zelo zaskrbljen zaradi tega."

G. Eden: "Z raznih strani smo prejeli mnenja, vključno pred kratkim pismeno od slovenske delegacije, ki je prišla sem - ako ima spošt. poslanec to v mislih - in to jemljemo v obzir." Toda namen teh razgovorov je zelo omejen in se tiče le nekaterih ureditev uprave.

G. Davies je vprašal, ali z ozirom na veliko slovensko manjšino zunanji minister drži obljubo, ki jo je dal pred Veliko nočjo, da so Jugoslovani obveščani. G. Eden je odgovoril, da so v zvezi z Jugoslovani in da so pojasnili, da kakršenkoli sporazum, ki bi ga tukaj dosegli, ne bo vplival na dolgoročno ureditev. Iz tega, kar so nam pisali Slovenci, je bilo jasno, da jih v resnici skrbi dolgoročna ureditev."

JUGOSLOVANSKI ODBOR

London, 25. aprila. (Od našega dopisnika)

Jugoslovanski narodni odbor nadaljuje posvetovanja z vidnejšimi srbski mi osebami v Londonu glede možnosti odborove razširitve. Poleg Odbora naj bi bil še Svet s posvetovalnim značajem. Sedanji člani JNO bi še naprej sestavljali odbor (eksekutivo), ki ne bi bila odgovorna Svetu. Komentariji med srbskimi prvaki so različni: eni odklanjajo članstvo v Svetu, ki bi bil brez učinkovite moči in bi služil Odboru le za zunanjo kuliso in za tehnično pomoč; drugi pa pristajajo tudi na takšno solucijo, da bi se le poživelo delo in nudila nadaljnja možnost razširitve. Zaenkrat JNO ne misli na pritegnitev ljudi izven Anglije in izven srbskih (točneje: jugoslovenskih) krogov. Če pa bi sedanja namera uspela, bi se JNO gotovo razgledal tudi po Sev. Ameriki, Franciji itd.

"FRANCOSKI ODBOR ZA SVOBODNO EVROPO"

je bil nedavno ustanovljen v Parizu pod predsedstvom g. Paula Reynauda. Podobno kot je namen ameriškega NCFE, bo tudi francoski Odbor deloval na osvoboditvi srednje in vzhodno-evropskih narodov ter bo informiral francosko javnost o dogodkih onstran železne zaves. - Ustanavljajo se bolgarska, češkoslovaška, madžarska in rumunska sekcija. Na protest, zakaj ni jugoslovanskega odseka, je g. Reynaud odgovoril, da ga ne bo in da o tem ni potrebna nobena debata. - Istočasno prihajajo v London neprijetne vesti o jugoslovanski sekciji pri ameriškem NCFE v New Yorku. -

PISANA POROČILA

"Marčeva številka "PREGLEDA" je v glavnem posvečena konferenci političnih begunskih skupin in posameznih beguncev, ki je zborovala v Londonu od 20. do 24. januarja tega leta pod pokroviteljstvom angleške vlade."

Tako začena Pregled, ki ga izdaja ameriški NCFE in mu je odgovorni urednik dr. Miha Krek. O konferenci je Klic Triglava poročal februarja v 86. in 87. številki.

Zanimiva je primerjava poročil drugih listov. V "Sloveniji" 11. marca je odmeval iz Londona "Klic po svobodi". Dolgo poročilo je dokaj trezno in stvarno. JUDI se, da so resolucije "me glene". Mimogrede omenja, da je g. Drago Lavrenčič dosegel, da so v poljedelski resolucijioznako "sovjetski komunizem" spremenili v "komunizem". (Tako je le v zadnjem trenutku uspelo, da se tiče resolucija tudi Jugoslavije.) "Dasi ni treba pomena london-ske konference pretiravati - tega greha se večina delegatov tudi ne zaveda," podčrtava "Slovenija" nekaj točk, ki konferenci "dajejo svojo važnost v sedanjem mednarodnopolitičnem trenju in iskanju izhodov..." "Važno je, da je... odklonila težnje nekaterih, ... ki bi radi delali razlike med nekim sovjetskim komunizmom... in nacionalnimi nesovjetskimi komunizmi, ki da jih je treba... pustiti pri miru. ... Jugoslovanski narodi se še vedno prištevajo skupini od komunizma zasužnjenih narodov in zapadni svet tudi njim... obljubuje osvobojenje. ... Londonski zbor pomeni glasen klic po svobodi. V ta klic so pomešani uradni glasovi zapadnih sil, ki mu dajejo poseben poudarek in težo."

"Pregledu" je konferenca "zelo važna stopnja v dolgi verigi prizadevanj"; slika ki jo daje, je "optimistična in nadebudna". Priznava pa težave, preden so bili zastopniki jugoslovanskih narodov sploh pripuščeni na konferenco.

Hrvati so mnogo bolj zaneseni. "Konferenca je imela neprecenljivo vrednost za nas Hrvate... prvič nam je uspelo nastopiti v imenu Hrvatske," se navdušuje "Hrvatska Riječ", ki je preje poročala, da se je konference udeležil tudi g. Winston Churchill, ki je bil v resnici še onstran Atlantika. "Hrvatski Glas" je gonil konferenco skozi šest tednov. Začel je dokaj zmerno in stvarno dr. Krnjevič, ki piše: "Čeprav ni konferenca prinesla kakih velikih zaključkov in resolucij, je vendar upravičeno mogoče reči, da je mnogo bolj važna, kot bi človek pričakoval, ko so jo pripravljali." Dr. Tomić piše naslednji teden: "Čim bolj se odmikamo od konference, tem bolj se vidi in čuti njena pomembnost... Mi Hrvati imamo posebne razloge, da smo zadovoljni s konferenco in važnostjo, ki ji je pripadla." Štiri tedne kasneje zaključí g. B. Radica: "Najvažnejše je pač to, da je... dr. Krnjeviću uspelo, da se pojavi z delegacijo Hrvatske."

Dr. Sekulićeva "Peasant Jugoslavia" je pozabila ločiti med zborovanjem v Albert Hallu in samo konferenco. Našteva govore jugoslovanskih zastopnikov tako, da se zdi, kot da so bili v Albert Hallu in ne že preje na konferenci. V srbski izdaji ni pomote. Tam omenja, da dr. Topalović, čeprav s ga socialisti izbrali za govornika v Albert Hallu, ni nastopil, ker je bil kot Jugoslovčan nezaželen. Po dr. Topalovićevem "Sindikalistu", kateremu se zdi konferenca "velik uspeh", pa bi sodili, da se je dr. Topalović iz srameljivosti oprostil in predlagal drugega.

O dogodku v Albert Hallu, ko se je javno pokazal težavni položaj jugoslovanskih narodov, je največ pisal "Klic Triglava". "Slovenija" mimogrede omenja "neokusno opazko". "Pregled" opisuje "motnjo" med govorom g. Randolpha Churchilla: "Pri naštevanju zasužnjenih dežel je bil pozabil imenovati Jugoslavijo. Medklenci iz dvorane so zahtevali popravek. On je na medklence odgovoril: "Da, vem, da je Jugoslavija komunistična država, toda vesel sem vendarle, da ni sovjetska podložnica." "Seljačka Jugoslavija" pravi, da "publike to ni zadovoljilo in je reagirala z gromkim protestom". "Sindikalist" piše, da se je "spontano napravila velika demonstracija proti komunistični diktaturi v Beogradu." Randolphovega odgovora ni slišal, posnema ga iz "Borbe" in dostavlja: "Ako je Randolph to v resnici rekel, se ni preveč drago oddolžil Titu za vse kozarčke slivovke, ki jih je zvrnil v njegovem štabu."

Enako se na "Borbo" sklicuje Muhadžer v "Hrvatskem Glasu". Randolph Churchill je, po "Borbi", izjavil, "da je med vojno bil v Jugoslaviji in da je sedanja vlada v resnici jugoslovanska..." (Konec na 5. str. spodaj.)

ZDRUŽENI SLOVENCİ V BAZOVICI

Trst, sredi aprila.-(Od posebnega dopisnika)

Slovenski tabor, ki so ga priredile na velikonočni ponedeljek vse tukajšnje slovenske skupine kot protest proti italijanskemu ogrožanju obstoja Svobodnega tržaškega ozemlja, je uspel proti vsem pričakovanjem. Značilno je, da so pred Veliko nočjo bili povabljeni tudi tržaški italijanski "Independisti", da sodelujejo pri tej demonstraciji; a so imeli pomisleke proti prireditvi v načelu, ker so se bali, da bi doživela polom. Zato je prireditev dobila izključno slovensko-tržaški značaj.

Brez dvoma je uspeh pripisovati dejstvu, da je prireditev obiskalo v izrednem številu naše kmečko prebivalstvo. Sicer pa so zborovalce vozili na demonstracijo avtomobili: 18 avtobusov in 2 kamiona. Prevažanje se je pričelo ob 12 uri iz vseh vasi Ozemlja (zona A). Prireditev bi se morala pričeti ob 15. uri, pa se je zakasnila za celi dve uri, ker se je ves ta čas še vila iz Trsta procesija avtomobilov in pešcev proti 10 km oddaljeni Bazovici. Ob pričetku zborovanja - ob 17. uri - so številni ljudje v Trstu še čakali na avtobusnih postajališčih za prevoz. Računajo, da je zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev izostalo okoli 5000 ljudi. Sicer pa je udeležba cenjena med 15-20.000.

Zborovanju so prisostvovali mnogi inozemski dopisniki: AFP, Reuterja, United Press, Anse, Tanjuga in mnogih časopisov kot Timesa, Daily Telegrapha, New York Herald-Tribune itd. Zbrana demonstrirajoča množica jim je mogla dati slutiti, da more na tem ozemlju priti do druge Palestine, ako bi bilo Tržaško vrnjeno Italiji.

Na zborovanju so govorili dr. Frane Tončič za Skupino neodvisnih Slovencev ter dr. Engelbert Besednjak, bivši slovenski narodni poslanec v predfašističnem rimskem parlamentu. On je zastopal Slovensko krščansko socialno zvezo, čije tajnik je; sicer pa je poznan kot vođa goriške "Sređine". Svoje udarne govorniške topove je usmeril na italijansko Democrazio Cristiano, ki proti vsem načelom krščanske etike vodi do tržaških Slovencev diskriminacijsko politiko. V imenu Slovenske demokratske zveze je govoril o nujnosti skupne borbe proti kominformistom dr. Branko Agneletto. Četudi se ti oficijelno proglašajo za branilce Svobodnega tržaškega ozemlja, vodi njihova praktična politika v postopno aneksijo Trsta - po Italiji. Omenil je še, da je skupna nevarnost in skupna borba za S.T.O. zblížala vse Slovence različnih političnih prepričanj, vendar pa vsak ostaja zvest svojim idealom. Nato je spregovoril zastopnik Osvobodilne fronte dr. Dekleva. Zaključna resolucija, ki zahteva spoštovanje italijanske mirovne pogodbe in protestira proti londonski trojni konferenci, je bila poslana Varnostnemu svetu, vladam treh zapadnih sil in Jugoslavije.

Pred razhodom so združeni pevski zbori okoli 500 pevcev zapeli nekaj udarnih narodnih pesmi. V pesmi so se srečali Demokrati in Krščanski socialisti, Komunisti in Protikomunisti. Ni minilo nekaj mesecev, ko je titovski Primorski dnevnik z vsem komunističnim žargonom napadal poznane ga Mirka Javornika. Na velikonočni ponedeljek je M. Javornik skupaj s komunisti pel na Bazovici... Ta dogodek, ki so ga v Trstu precej komentirali, kaže, kako znajo biti protikomunisti velikega kova domoljubni, kadar gre za skupne interese. Ko bi tudi komunisti znali biti tako iskreni!...

Vendar pa je treba ugotoviti, da so komunisti to pot le držali beše do, ko je šlo za zastavo brez rdeče zvezde: prireditelji zborovanja so se namreč že prej dogovorili, da bo nad zborovališčem plapolala samo tržaška zastava. To je bila kompromisna rešitev, dasi so Titovci prvotno predlagali, naj Demokrati pridejo s svojimi (slovenskimi) zastavami (brez rdeče zvezde, seveda), oni pa s svojimi (z zvezdo!). Na to "zvezdnato zastavo" pa Demokrati niso mogli pristati in tako je zares na Veliko noč v Bazovici vihrala samo tržaška zastava.

PISANA POROČILA -(zaključek s prejšnje strani)

"Iz gornjega se točno vidi," nadaljuje Hrvatski Glas, "da ni bila predstavljena nikakršna 'Jugoslavija', a sam R. Churchill jim je dal zares dober odgovor... Na tem pomembnem mednarodnem zborovanju so se točno izpolnile težnje malih narodov, a med njimi tudi hrvatskega."

RAZGLEDI

K l j u č

Že samo postavljanje "kompliciranega" vprašanja: "kako mednarodno-pravno zavarovati slovenski, hrvatski in srbski narodni teritorij - in kako vsem narodom sedanje Jugoslavije omogočiti, da se odcepijo od jugo slovanske zveze, če to hočejo in si ustanove samostojne narodne države?" je nesmiselno.

To bi n.pr. pomenilo, naj se Slovenci in Srbi danes bore, da bi poleg svojega narodnega ozemlja mednarodno-pravno ohranili tudi hrvatsko narodno ozemlje, da bi/ eventualno mogli Hrvati jutri po svoji volji odcepiti od jugoslovanske zveze in ustanoviti samostojno državo, dočim pri tem procesu Slovenci in Srbi nimajo pravice, da povedo svoje. To bi moglo tudi pomeniti, da bo jutri mogel en narod živeti na račun dveh drugih, ta dva pa mu bošta morala v neskončnost popuščati, da bi ga zadržali v skupni zvezi. Narod, ki bi tako delal, je pokvarjen, a narodi, ki bi to dovoljevali, so neumni.

Teoretično je vsak človek gospodar svoje hiše in svoje imevine. To da ni neomejen gospodar. Nima pravice na primer, da zažge svojo hišo, ker obstoja nevarnost, da se bo zažgala tudi hiša njegovega soseda. Četudi je on gospodar svoje hiše, mu vendar morajo njegovi sosedi zaradi se be preprečiti to in morebiti celo uporabiti silo, da ne bi s požiganjem svoje hiše ogrožal tudi njihovih. Podobno je tudi v odnošajih med narodi. Zaradi nepravilnega postavljanja same formule je rezultat nestvarnem "ključ" pa, ki ga daje KT za rešitev problema ni pravi.

Toda brez ozira na to, kar se zgoraj pisal, bi bilo koristno obravnava vati sam "ključ".

"Ključ", ki ga daje KT, odpira samo ena vrata, daje morebitno rešitev samo v eni situaciji. Očigledno je situacija tale: a) da bo demokratska zamena Tita prišla na demokratski način, kot n.pr. ko ena stranka za menja na oblasti drugo po volitvah, ker mora nova vlada graditi na tem, kar ji je stara vlada zapustila, in b) da bo današnja "obstoječa stvarnost" tudi jutrišnja obstoječa stvarnost t.j. da je današnja notranja razdelitev Jugoslavije nespremenljiva vse do tistega časa, ko bo Tita zamenjala "demokratska ekipa".

Mislím, da je med nami malo ljudi, ki verjamejo, da more priti do demokratske zamene Tita na demokratski način, mirnim putem, brez pritiska od zgoraj ali od strani, brez "revolucije". Seveda obstoja možnost, toda verjetnost je majhna. Če do te izmene ne more priti brez "revolucije", kakšen bo potem "ključ"? Nato: kdo nam jamči, da ne bo morebiti Jugoslavija spet kmalu odšla pod sovjetski vpliv in prekinila zvezo z Zápdom. Če se to na tak ali drugačen način zgodi, kdo jamči, da Sovjeti ne bodo izbrisali meje sedanje razdelitve Jugoslavije ali pa izvršili neko novo razdelitev ali razdelili Jugoslavijo med ostale satelitske države? To ni nujno, da pomeni tretjo svetovno vojno. Dovolj je, da Tita zamenja komunistična ekipa, ki bo Jugoslavijo vrnila v okvir sovjetskega bloka; kajti Anglo-američani so morda garantirali Jugoslaviji, da jo bodo branili pred sovjetskim napadom, toda ni gotovo, če so Tita jamčili, da bodo njega držali na oblasti, še manj pa so mu mogli jamčiti večno življenje. Kakšen "ključ" daje KT za takšne situacije? Očividno "ključ" ki je dan zdaj, ni pravi, ker bi bil ta ključ edino dober za situacijo, ki jo je svojčas predvideval g. Bogdan Radica. On je mnenja, da naj Angloameričani okupirajo Jugoslavijo, da bodo pod njihovo okupacijo imeli narodi Jugoslavije čas, da rešijo svoje probleme!

Drastično povedano: zamislite si, da je nekdo 1941-1945 predlagal, da se mora kot "ključ" za rešitev "jugoslovanskega problema" vzeti tedanja notranja razdelitev Jugoslavije kot "obstoječa stvarnost"!

Sedanja razdelitev Jugoslavije (kakor ona za časa vojne) je izvršena na silo t.j. do te razdelitve ni prišlo na demokratski način. Zato se sedanja notranja razdelitev ne more vzeti kot osnova za nekakšno nadaljnjo "demokratizacijo" Jugoslavije, vse dotlej, dokler se narodi Jugoslavije na demokratski način na opredelje za takšno razdelitev. Seveda ne trdim, da sedanja notranja razdelitev ni dobra in pametna.

Trditvev KT, da je "Poruka" JNO premalo sođbna, ne drži. KT je dal "ključ" samo za eno situacijo, za ena vrata. JNO je s svojo "Poruko" dal tkzv. "master-key" t.j. ključ, ki je tako izdelan, da more odpreti veliko številno vrat.

J A V N O M N E N J E

Ključ do alternative. - G.urednik! Popolnoma razumem, da se Vaš list zavzema za slovensko državo, toda ne morem razumeti, kako ste mogli v uvodniku "Ključ" resignirati na Jugoslavijo. Stoletja dolgo zapostavljanje našega naroda pod Avstrijo; nasilno potujčevanje našega življa pod Italijo je vendar dovolj velik dokaz, da mi kot samostojna država ne moremo živeti na tako nevarnem prostoru med dvema levoma. Kot na = rod obstanemo le, če kot slovenska država ostanemo v jugosl.federaciji.

D.T.

G.urednik! Brezplodno je razpravljanje emigrantov o tem, ali naj se po sovoboditvi Jugoslavije skliče ustavodajna skupščina ali pa narodne skupščine. Emigracija bo zadnja, ki bo o tem imela kaj odločati. Narodi doma bodo o tem odločali, če je to emigraciji prav ali ne. L.P.

G.urednik! V uvodniku "Ključ" ste končno sčvar zagrabili pri osnovi. Kaj pomaga kvalificirana večina v Ustavodajni skupščini, če pa narodi ki sestavljajo Jugoslavijo, nimajo možnosti, da najprej povedo, če Jugoslavijo in njeno Ustavodajno skupščino sploh hočejo? Dobro in pravilno ste poudarili: skupne zveze ne more biti, če je narodi nočejo. Narodi se pa morejo o tem izraziti le, če so pri odločanju svobodni in z ničemer ne prejudicirani. Kdo ne more predvidevati usode bodoče Jugoslavije, če se narodi ne bodo mogli svobodno izreči za njo (ali proti njej)?

T.K.

G.urednik! Dasi sem prepričan, da more slovenski narod, dokler razmere v Evropi ne bodo do osnov urejene, živeti in obstati le v južnoslovenski federaciji, vendar sprejemam Vašo kombinacijo. Če stojim na stališču, da smo Slovenci narod in da ni jugoslovanskega naroda, potem moram istočasno priznati temu slovenskemu narodu osnovno pravico, da o svoji usodi odloča on sam. Četudi je po vaši verziji ob času osvoboditve Jugoslavija viseča, je vendar načeloma dana možnost, da se prizadeji narodi sami odločijo, če jo hočejo. Dvomim, da bi se naš narod odločil proti. A tudi proti odločitev je v njegovi kompetenci.

S.J.

G.urednik! Vaša teoretična razpravljanja o alternativni (KT 91) so si cer logična, toda brez praktične vrednosti. Ali ste pomislili na to, da najbrž ni Srba, ki bi pristal na to, kar ste predlagali? Kateri Srb se bo vnaprej odpovedal Jugoslaviji? Kateri Srb bo vnaprej prepuščal milijon Srbov izven Srbije na mi = lost in nemilost Hrvatom? Samo v Jugoslaviji morejo biti prečanski Srbi zaščiteni. Vaš predlog bodo, žal mnogi smatrali kot protisrbski.

P.N.

G.urednik! Vaša sicer logična izpeljava razlage o suvereni volji naroda v slučaju Bosne in Hercegovine nekoliko šepa. Srbi, Hrvati in muslimani tega področja (države) bodo praktično težko izglasovali, če se hočejo priključiti svojim maticam, ker so pač med seboj pomešani. Torej njihova svobodna volja ne bo mogla do veljave. In v tem je njihova samobitnost nujno okrnjena. Republika Bosna-Hercegovina predstavlja pač srednjo rešitev, zasilni izhod, da je takšna življenje na tem ozemlju sploh mogoče. Če je ta rešitev prisilna (proti volji prebivalcev, vseh ali posameznih narodnosti) potem verjetno le zato, ker sami prebivalci ne dojamajo dejstva, da vsled pomešanosti morajo najti nek način sožitja. Kdaj se ne zna vlada = ti sam, mu pač vladajo drugi... Počuden je slučaj s Srbi v Hrvatski. Manjšinjski problemi vedno obstajajo in jih pač ni mogoče reševati po isti formuli kot problem ostalega matičnega naroda, če je manjšina pomešana s "tujim" narodom.

I.J.

G.urednik! Vaš predlog se zdi v esni točki nesprejemljiv za Srbe in za Hrvate: ker jemljete za osnovo Titovo razdelitev Jugoslavije. Srbi po ustaških pokoljih hočejo vse Srbe v svoji državi; Hrvati isto za Hrvate. Tako pa seveda ni druge rešitve kot vojna med obema (na veselje njunih sosedov?) ali pa koncesije na obeh straneh. = Kritična in usodna napaka predvojne Jugoslavije je bila, da od početka ni bila dovoljni meri upoštevana volja njenih narodov. Pri ustvarjanju bodočih s-h-s odnošajev je treba zato paziti, da se prva napaka ne bo ponovila. Narodi naj svobodno odločajo; kjer pa so med seboj pomešani pa je kompromis neobhodno potreben

L.V.

Poročanje. - G.urednik! Vaša poroči la o londonski srednje in vzhodno-evropski konferenci Gibanja za zdru ženo Evropo (KT 86,87) so bila le po informativna, toda optimistično varljiva. Nepoučeni je moral dobi ti vtis, da smo bili vsaj "enakovni", čeprav veste, da so bili Jugo = slovani potisnjeni čisto v kot. Za kaj prikrivati, da smo danes celo drugim emigracijam skoro v breme? Mislim, da je mnogo bolje, da bi na ši ljudje spoznali resnični polo = žaj, ne pa živeli v utvarah. M.J.

(Uvodnika na 2.strani se nanašata na pisma uredniku, objavljena na tej in prejšnji strani. Ur.KT)

BERLINSKI KONGRES

sto dvajset begunskih časnikarjev iz srednje in vzhodne Evrope, Bal tika in Balkana je 25.aprila za = čel na meji železne zavese demon = stracijo proti zatiranju svobode tiska v komunističnih državah. Pri gledališki uprizoritvi procesa proti ameriškemu dopisniku v Pra gi g.Williamu Oatisu so zboroval = ci stali pod vtisom dveh velikih napisov:

- "Nikdar nismo obljubljali svo = bodo tiska vsem razredom." (Stalin leta 1927.)

- "Naloga časnikarja je predvsem iskati resnico." (The Times 1852)

Istočasno se je v vzhodnem de = lu Berlina vršila javna "tiskovna konferenca" 68 Nemcev, ki so bili v francoski Tujski legiji v Indo = kini; opisovali so zapostavljanje v Legiji in podpirali tezo milita rističnih namerih Zapada.

Pariz, aprila. - Tu obstoja že več let "Francosko-jugoslovansko do = brodelno društvo", ki pa zadnja le ta ni dosti delovalo. Društvo je bilo pred kratkim reorganizirano in kaže, da bo poživilo svojo de = lavnost, ki je nepolitičnega znača ja. Na občnem zboru 30.marca je bil za novega predsednika izbran Slovenec g.F.Erjavec, za podpred = sednika pa Francoz prof.Grandjean bivši lektor francoščine na univer zi v Skoplju.

Jugoslovanska teniška prvaka Mi = tić in Branović sta "izbrala svo = bodo" in se nista hotela vrniti iz turnirja v Rimu v Titovino. Po = leg tega so izbrali svobodo še tri je češki in en poljski teniški pr = vak.

SRBSKI RADIKALI V EMIGRACIJI

London, 23.aprila. (Naš dopisnik proča) Kot sem svojčas že poročal, je po smrti radikalskih prvakov gg.Bobića in Miletića prišlo do "borbe" za me = sto šefa stranke. Po Miletićevev naro čilu naj bi stranko v emigraciji vo = dil dotedanji gl.tajnik g.Stevan Tri vunac. Za to mesto pa se je istočasno potegoval tudi g.Dragiša Cvetković, češ da je bil šef predvojne JRZ.

Med tem pa je g.Trivunac delal in uspel zbrati emigrantske ostanke Ra = dikalov. V Parizu je zdaj centrala, v raznih državah pa odbori. G.Trivuncu so se pridružili b.radikalni sena = torji, narodni poslanci, župani itd. Končno se je 8.januarja vdal tudi g. Cvetković in g.Trivunca priznal za novega šefa stranke. Dobro poučeni ljudje mislijo, da je ob tolikšnika = pitulaciji g.Cvetković računala ne = ko vodilno mesto v stranki. Toda do = godki so krenili v drugo smer:

Na novo organizirani Radikali so se izrekli proti g.Cvetkoviću in zah tevali, da nima v stranki nobenega vidnega položaja. Ker je bila ta zah = teva precej enodušna, je verjetno, da bo z njo moral računati tudi g.Trivu nac. To bi pa seveda pomenilo obenem popoln prelom med radikali g.Trivun ca in g.Cvetkovićem.

Ta bi domnevno še poskušal igrati na poslednjo karto: dr.Maček. Ker je bil g.Cvetković za dr.Mačka najcenej ši Srb, zato "srbsko-hrvatski spor = zum" med njima ne predstavlja težav. Vendar ni izgledov, da bi si s tem adutom mogel g.Cvetković ojačati po = ložaj med Radikali; cena, ki bi jo zahteval od Srbov, bi bila previsoka: "Sporazum" po receptu g.Cvetkovića = tako prevladuje mnenje - ne more bi = ti sporazum, ki resnično lahko zbliža srbski in hrvatski narod. Prvi "Spo = razum" iz leta 1939 je to dokazal.

SLOVENSKO DRUŠTVO V VEL.BRITANIJI prosi svoje člane, naj v bodoče pošil = ljajo dopise društvu na nov predsed = nikov naslov: Mr.F.Sekolec,

27, Howitt Road,
Belsize Park,
LONDON, NW 3.

Na proslavi 1.maja v Beogradu je pred Titom nastopila jugoslovanska vojska prvič v javnosti z novim a = meriškim orožjem, nad parado pa so letela angleška "Mosquito" letala.

NAROČNINA za KT: letno 24/-, četrt = letno 6/-; za inozemstvo odgovarjajo = ča vsota s posebnim doplačilom za le = talsko dostavo.